

Motion till riksdagen

1989/90:So636

av Gunilla André (c)

Inrättande av en barnombudsman

Under detta sekel har hela västvärlden generellt sett fått bättre materiella levnadsförhållanden och därmed en förbättrad hälsa bland de äldre. Där-
emot har barnfamiljernas ekonomi och barnens levnadsförhållanden under
de senaste 15–20 åren försämrats. Flera ekonomiska analyser påvisar detta.
Småbarnsföräldrarna har svårt att få tiden att räcka till för sina barn under de
första viktiga levnadsåren då behovet av närhet och trygghet är som störst.

I samband med mödra- och barnhälsoutredningen för några år sedan ana-
lyserades hälsoläget bland Sveriges barn. Man fann då att de största hälso-
problemen bestod i olycksfall, kostrelaterade sjukdomar och psyko-sociala
sjukdomar.

Orsaken till dessa hälsoproblem står att finna i den miljö som barnen växer
upp i. Den omgivning som inte förmår ge barnen en god fysisk, social och
psykisk utveckling. Barnläkare tvingas konstatera sina och samhällets till-
kortakommanden när det gäller att hjälpa barn, som lever under ogynn-
samma uppväxtförhållanden. Omständigheter som i sin tur senare leder till
missbruk av alkohol och narkotika bland ungdomar.

Den största enskilda dödsorsaken bland barn över ett år utgör olycksfal-
len. För att förebygga skador på våra arbetsplatser, som leder till i stort sett
lika många dödsfall och läkarbesök som bland barnen, finns ca 100 000
skyddsombud till en kostnad som lågt räknat uppgår till en miljard. Motsva-
rande tal när det gäller barn: en handfull barnskydds- eller barnmiljökon-
sulten till en kostnad av ungefär en miljon kronor.

I förskolan och på daghemmen har barngruppernas storlek ökat, budgeten
för skolmåltiderna dragits ner. Också utanför skolan tenderar barnens in-
tressen att prioriteras lägre än förut. Stöd till barn som lever i social misär,
blir vanvårdade, misshandlade och sexuellt utnyttjade har försämrats.

Barns rättsskydd är eftersatt, sällan prövas exempelvis ansvarsfrågan i
domstol vid barnolycksfall. I vårdnadstvister och omhändertagandebörden
tillvaratas barnens intresse otillräckligt. De omhändertagna barnens situa-
tion är på grund av socialnämndens knappa resurser otillräckligt beaktade.
Barns rättslöshet kommer också klart till synes vid myndigheternas hand-
läggning av flyktingärenden.

Inom hälso- och sjukvården, inom socialtjänsten och på skolområdet finns
exempel på en fortskridande urholkning av barnkompetensen, exempelvis
ersätts barnsjuksköterskor med distriktssköterskor, personal som dessutom

måste använda merparten av sin arbetstid åt hemsjukvård och äldreomsorg. Ytterligare ett exempel, inom skolan dras specialundervisningen ner. Oftast är någon barnkompetens inte representerad när det rör samhällets utveckling och beslut på lång sikt, statsplanering, miljöskydd och hälsopolitiska ställningstaganden.

Svenska barnläkarföreningen har föreslagit inrättandet av en statlig Barnombudsman som skall ta tillvara barnens speciella behov och livsvillkor. En Barnombudsman som skall förfoga över ett kansli bestående av en jurist, en sociolog och kanslipersonal.

I Norge har en sådan modell prövats. Efter en dryg fyraårsperiod har det norska Barnombudet behandlat 8 000 framställningar som gällt barns rättssäkerhet, fysiska miljö, skolor, lekmöjligheter, olycksfall osv. Man arbetar också för att vid varje formellt beslut ett särskilt kapitel med rubriken "Konsekvenser för barn" skall finnas med.

Svenska Barnmiljörådet har vissa liknande arbetsuppgifter, men de är begränsade till i huvudsak olycksfallsprofylax och lekmiljö. Med andra ord endast en liten sektor av hela det område som berör barns rättmätiga behov av omvårdnad, skydd och trygghet.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om inrättandet av en barnombudsman.

Stockholm den 25 januari 1990

Gunilla André (c)